

Kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van **CNV Kerk & Ideëel**

Postadres: Postbus 2510, 3500 GM Utrecht | Bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht

T 06 48 15 12 89 | E j.franken@cnv.nl | I www.vpwinfo.nl

Wat heeft corona
ons te vertellen?

Onze hoop voeden

We leven in een bijzondere tijd. Een grotere dooddoener kun je nauwelijks formuleren nu we dagelijks horen en lezen over de gevolgen van de covid19-pandemie of over de vaccins die ontwikkeld worden. Het kan zijn dat we daar zelf intens mee te maken hebben gekregen in ons werk of in onze eigen gezondheid of van hen die ons dierbaar zijn. De pandemie heeft een enorme invloed op ons dagelijks leven en werken. Daar staat een heel andere ervaring tegenover die ik ook met u wil delen.

Als je nu een tuincentrum bezoekt omdat je toch wat extra bollen voor het voorjaar wilt planten, word je ongewild de kerstafdeling ingetrokken. Al begon die begin oktober al onder de naam sfeershow; inmiddels is het toch gewoon een kerstshow geworden. Hele winterdorpen in miniatuur laten ons dromen; ze voeden ons verlangen naar een wereld waarin alles nog goed was: schaatsenrijders die elkaar alle ruimte geven, gezellig volle skiliften en overal vrolijke muziek. Tegelijk weten we hoe tegengesteld de situatie in de echte wereld kan zijn.

Denk maar aan de zorg waar zieken vechten om weer gezond te worden en de gevolgen van een corona-infectie te boven willen komen. Of denk aan de zorgmedewerkers die op of vaak boven de top van hun mogelijkheden moeten werken.

Dat alles vormt ook een uitdaging voor het pastorale werk. In de maand oktober heeft de Beroepsgroep VPW drie webinars gehouden over pastoraat in tijden van corona. Dat gaf de mogelijkheid tot collegiale ontmoeting en uitwisseling. Ook al waren er minder deelnemers dan gehoopt, de webinars werden als goed en zinvol gewaardeerd. Want een webinar blijft ook onder corona-omstandigheden een goed voertuig voor collegiale contacten. Als je nog suggesties hebt, laat maar weten. Ook in het komend jaar willen we zulke webinars organiseren.

We gaan op weg naar het Kerstfeest. De Advent en de Kersttijd zijn bijzondere momenten in de liturgie. En ook al is het met beperkingen, we kunnen deze tijden wel vieren. Dat is heel anders dan in het voorjaar toen er met de Goede Week en Pasen bijna niets mogelijk was. Het is goed om met vertrouwen naar het Kerstfeest uit te zien.

‘We mogen de wens uitspreken dat het voor ons en voor ons werk zinrijke dagen mogen zijn en dat deze onze hoop mogen voeden’

We mogen de wens uitspreken dat het voor ons en voor ons werk zinrijke dagen mogen zijn en dat deze onze hoop mogen voeden. Dat we elkaar niet besmetten met angst voor wat deze pandemie kan bewerken bij onszelf of bij hen met wie we verbonden zijn. We mogen leven vanuit het vertrouwen dat God ons nabij wil zijn zoals Hij heeft laten zien in de komst van zijn Zoon als het Kind van Bethlehem.

Zo wens ik alle lezers namens het bestuur van de Beroepsgroep VPW een Zalig Kerstfeest toe en Gods zegen voor het Nieuwe Jaar.

Jos Deckers
secretaris Beroepsgroep VPW

INHOUD

Net als in nummer drie van dit jaar besteden we ook in het vierde nummer aandacht aan de impact van corona op het dagelijks reilen en zeilen in een parochie. Zoals het in het derde nummer stond: “De parochie die we kenden is er niet meer en komt, naar ons inzicht, ook niet meer terug. In 3 maanden lockdown zijn we 10 jaar vooruitgezet in kerkvervreemding. De gevolgen zijn nog niet te overzien.”

Hoe kunnen we vanaf dit moment verder denken over een onduidelijke toekomst? En hoe kunnen we ons doen en laten daarna richten? Die vragen legden we voor aan Erik Borgman. Zijn theologische bijdrage was het startpunt voor vier pastores om verder te denken over hun praktijk.

We benaderden twee oudere en twee jongere pastorale beroepskrachten; twee mannen en twee vrouwen. Zij laten zien waar het verhaal van Borgman tot nadenken stemt, waar het schuurt en waar de herkenning zit. Ze maken duidelijk hoe ieder, als kind van haar of zijn tijd, aarzelt, handelt, bidt en waakt in deze coronatijd. Hartelijk dank dus aan Fredi Hagedoorn, Laura de Vries, Maarten Smits en Gérard Martens.

DE REFLECTIE

Hoop voor de kerk in tijden van corona

4 Gezonden hebben geen dokter nodig, maar zieken wel

Erik Borgman

DE PRAKTIJK

8 Beste Erik

Fredi Hagedoorn

10 Zal ik er zijn?

Laura de Vries

12 Een toontje lichter?

Maarten Smits

16 Wat ons blijft is de hoop

Gérard Martens

20 Cursus: Van pastoraal werk naar geestelijke verzorging

Het werkterrein van theologisch geschoolde professionals beperkt zich al lang niet meer tot pastoraal werk in parochies. Meer en meer is er in de eerste lijn, in zorginstellingen of bij de politie, behoefte aan theologisch geschoolde professionals.

Jan Franken

DE RUBRIEKEN

14 Gelezen

De keuze

Leven in vrijheid

Mirjam Dirkx

18 Begeesterd

Het aanstekelijke geloof van mensen, die ondanks alles, blijven vertrouwen op een betere tijd!

Fred Kok

22 Nieuws uit de VPW-en

Jan Franken

24 Column

Zegen!

Rob Lijesen

Hoop voor de kerk in tijden van corona

Gezonden hebben geen dokter nodig, maar zieken wel

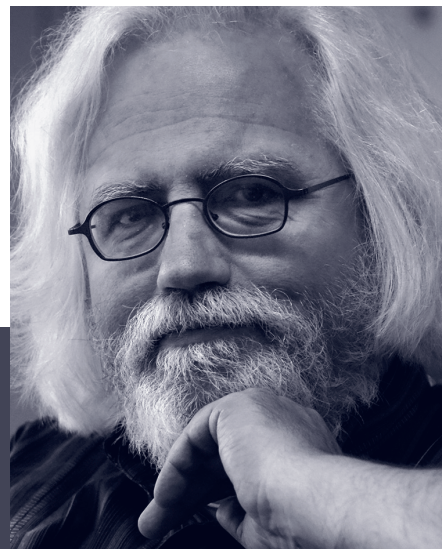
Op 8 mei jl. kreeg Erik Borgman van een aantal collega's aan de universiteit de uitnodiging om een artikel te schrijven voor een boek, waarin een breed scala aan wetenschappers nadacht over hoe goed te leven in een wereld met *Covid-19*. Hij vond dat te snel. Hij schreef wel een bijdrage, maar pleitte daarin voor een profetisch bewustzijn: "Ik bedoel daarmee niet dat we moeten proberen te voorspellen wat er gebeuren gaat, maar dat we heel goed moeten kijken en luisteren, tasten en proeven wat er aan het gebeuren is, en met wie".

Jeremia

Ik verzette mij vooral tegen opgelegd optimisme. Ik schreef dat waar vlugge oplossingen worden voorgesteld, wij de moeilijkheden moeten aanwijzen. Want ongeziene moeilijkheden maken slachtoffers onder hen die evenmin worden gezien. Mijn stelling was en is dat wij niet bang moeten zijn als Jeremia te worden bespot. Jeremia

Erik Borgman

hoogleraar theologie van de religie, in het bijzonder het christendom, aan de Universiteit van Tilburg en Nederlandse Iekendominicaan

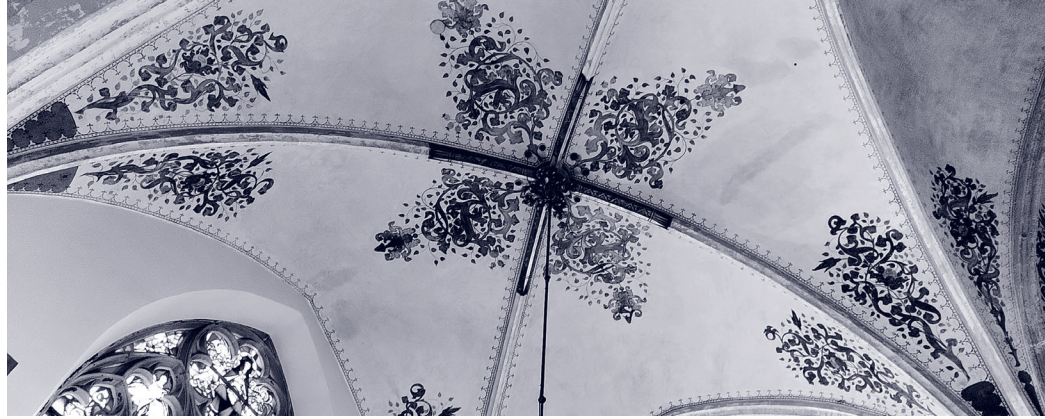

werd nageroepen: 'Ontzetting overal' (Jeremia 20,10), omdat hij op de ongezienne en ongedachte problemen wees. Van Jeremia kunnen we leren wat voor onze tijd onvoorstelbaar is: dat hoop geboren wordt uit treuren en klagen. De grote klacht van Job is dat God hem niet hoort en zijn ellende niet ziet. Zijn volgehouden roepen maakt duidelijk dat hij op een dieper niveau gelooft dat hij zich daarin vergist. 'Want ik weet, ik ben er zeker van', zegt Job uiteindelijk, 'dat mijn vrijkoper leeft, ten slotte zal Hij deze wereld binnentreden' (Job 19,25).

Angst om te treuren en te klagen getuigt van ongeloof. Ongeloof dat wie bij de pakken neer gaat zitten, ooit nog zal opstaan. Maar over Job staat geschreven dat, als het ene ongeluk na het andere hem overkomt, hij zijn kleren scheurt en zijn hoofd kaalscheert (1,20) en in de as gaat zitten (2,8). Vanaf die plaats is Job in staat een zuiverder beeld van God te geven dan zijn vrienden (vgl. 42,8).

Mariakapel

Zit de kerk wel genoeg met gescheurde kleren en kaalgeschoren hoofd in de as? Al die pogingen om verder te gaan en te focussen op wat ondanks Covid-19 wel kan: laten we daarmee niet elkaar en onszelf juist in de steek, hoezeer ook het tegenovergestelde wordt beoogd? Onthouden wij met onze daadkracht mensen niet onze solidariteit in wat ook zij het moeilijkste vinden: in de leegte zitten en voor je gevoel niets zinvol kunnen doen?

De coronacrisis is nog altijd niet voorbij. Ik ben bezig mij beter te realiseren wat in de Hebreeënbrief staat: dat Jezus 'in de dagen van zijn sterfelijk leven ... onder luid geroep en onder tranen gebeden en gesmeekt [heeft] tot God, die Hem uit de dood kon redden' en dat Hij zo 'in de school van het lijden gehoorzaamheid [heeft] geleerd' (Hebreeën 5,7-8). Voor de kerk en haar ledematen, inclusief haar pastores en theologen, is het niet anders.

Het meest vruchtbare dat het Huis van Dominicus in Utrecht, de geloofsgemeenschap waarbij ik betrokken ben, tijdens de coronapandemie heeft gedaan, is het openzetten van de Mariakapel. Die was al open op doorweekse ochtenden, maar we besloten half maart direct de deur zeven dagen per week de hele dag open te houden. De mensen kwamen in ongekend grote getalen. Dat we verstandig en flink moeten zijn, hoorden wij overal.

Onthouden wij
met onze daadkracht
mensen niet onze solidariteit
in wat ook zij het moeilijkste vinden:

in de leegte zitten
en voor je gevoel
niets zinvol kunnen doen?

Ons ongemak lieten we vooral in ons gedrag zien, in de plotselinge verontwaardiging als ‘dat ook al niet meer mag’. Maar dat we bang waren, en onzeker omdat we niet goed weten wat te denken en wat te doen, daarmee kunnen we nauwelijks ergens terecht.

Crisis als bestaansruimte

Iets kunnen doen als je niets doen kunt, niet weet wat te zeggen en je geen houding weet te geven: Maria is het beeld van een kerk die dat mogelijk maakt. Nog altijd, ook boven de grote rivieren in een middenstandswijk. Zouden we niet, als we ons als mensen van de kerk nu toch ergens voor in willen spannen, vooral moeite moeten doen meer op dit beeld te lijken?

Heel klassiek inderdaad: een kerk die op Maria lijkt. Kijkt met barmhartige ogen, zoals het *Salve Regina* zingt. Ontvankelijk voor de genade en er daarom vol van, zoals het Weesgegroet het de engel nazegt. En zo vruchtbaar. En met een zwaard dat ons door de ziel snijdt als wij zien en voelen wat er gebeurt rondom, en daarom ook

in ons (vgl. Lucas 2,35). Geen blinde passie voor welke missie dan ook, maar alleen passie die geboren wordt uit compassie en solidariteit met de pijn kan de kerk vernieuwen. Niet na, maar middenin de coronacrisis. Gelukkig maar, want we zitten er nog middenin. We hopen wel dat de crisis voorbij gaat en maken plannen voor als weer kan wat we nu graag denken te willen. Maar ons leven speelt zich nu af in de crisis. Deze crisis staat niet buiten ons. Deze crisis is niet een probleem voor anderen die wij al dan niet te hulp moeten komen. De crisis is ons – neen, niet eens ons probleem, ze is onze werkelijkheid, onze omstandigheid, onze situatie. De ruimte waarin wij nu bestaan. We zullen uit moeten vinden wat ze is door erin te laveren. Behoedzaam, maar met zelfvertrouwen.

Redding aan de gang

Al lang voor de coronacrisis zei paus Franciscus dat we ‘leven in een maatschappij die bloedt’. Hij voegde toe: ‘De prijs voor haar wonden wordt normaal gesproken uiteindelijk betaald door de meest kwetsbaren. Maar het

is nu juist naar deze maatschappij en naar deze cultuur dat de Heer ons zendt.’¹ De paus herhaalt het in steeds verschillende toonaarden in de encycliek *Fratelli tutti*². Wij zijn gezonden naar de plaats waar we zijn, om daar Christus’ aanwezigheid te belichamen door steeds opnieuw de grenzen te overschrijden die mensen uitsluiten. Voor mijzelf heb ik dankzij Covid-19 opnieuw ontdekt – sommige dingen moet je in je leven steeds opnieuw ontdekken – hoe het gebed hierbij van centraal belang is. Ik bedoel niet het organiseren van vieringen waar zoveel mogelijk mensen bij aanwezig zijn. Het gaat erom met de Psalmen stil te staan bij de pijn van de wereld waar we deel aan hebben en die tot ons door laten dringen, om de hoop te zien oplichten die ons daarin en daardoor heen gegeven wordt.

Die kan ons in een onverwachte richting wijzen. De Tsjechische priester en psycholoog Tomáš Halík maakt duidelijk dat wie hoop wil vinden, afscheid moet nemen van valse verwachtingen.³ Afscheid bijvoorbeeld van de verwachting dat we binnen afzienbare tijd in een oud of nieuw ‘normaal’ terecht zullen komen. Als de coronacrisis iets duidelijk maakt dan is het wel dat er geen stabiel normaal bestaat. De vraag is steeds wat nu nodig en mogelijk is. Als mensen van de kerk moeten we denk ik voorleven dat dit onze roeping is. Christenen weten dat zij de wereld niet kunnen redden. Zij geloven dat zij de wereld ook niet hoeven te redden,

De crisis is ons – neen, niet eens ons probleem,
ze is onze werkelijkheid, onze
omstandigheid, onze situatie

omdat de wereld al gered is. Opnieuw leren zien waar deze redding aan de gang is – of in andere woorden, waar zichtbaar wordt dat het koninkrijk van God nabij is – om ons hierbij aan te sluiten: dat is wat ons te doen staat. In alle omstandigheden opnieuw.

Gemeenschap die de Zaligsprekingen kent

Het komt erop aan serieus te nemen dat het koninkrijk van God nabij is waar mensen met lege handen staan. Waar wij niet meer weten wat te doen, waar wij niet meer weten hoe verder, waar wij niets meer hebben om te geven. De wonderbare broodvermenigvuldiging vond plaats omdat Jezus zijn leerlingen dwong om de honger van de mensen tot hun zaak te maken. Zo ontdekten dat ze dat wat nodig is niet te geven hadden en toen kregen zij overvloed. De kerk zou zichtbaar moeten zijn als de gemeenschap die de Zalig-

sprekingen kent en daarom niet bang is arm te zijn, honger te hebben, te huilen en verafschuwd, buiten- en uitgesloten te worden. Om de verleiding te weerstaan liever rijk en verzadigd te zijn, tevreden te lachen en geprezen te worden, is gebed nodig. Aanwezig zijn dus daar waar het moeilijk is en levens uit de rails lopen in de

wetenschap ook zelf in moeilijkheden te verkeren en een beschadigd leven te leiden. Daar is de hoop te vinden, want gezonden hebben geen dokter nodig en Jezus is in de naam van God gekomen om een genezer van zieken te zijn (vgl. Matteüs 19,12; Marcus 2,17; Lucas 5,31). Het coronavirus maakt ons ziek en angstig en maakt zo duidelijk hoezeer we eigenlijk steeds ziek en angstig zijn. Ook als kerk. In deze ontdekking gaat onze redding schuil.

Toekomst

Mijn suggestie is dat we onze toekomst zoeken op de plaatsen waar wij hem niet verwachtten, maar waar hij zich toch manifesteert. Wat gebeurt daar en wat vertelt dat ons? En hoe kunnen wij het effect daarvan versterken?

1 Paus Franciscus, 'Video Message of His Holiness Pope Francis On The Occasion of The Celebration Of The Extraordinary Jubilee Of Mercy In The Americas (Bogotá, 27-30 August 2016)'
<http://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/pont-messages/2016/documents/papa-francesco_20160827_videomessaggio-giubileo-misericordia-americhe.html>

Of scan deze
QR-code

2 encycliek *Fratelli tutti*

Voor een Nederlandse vertaling, zie:
www.rkddocumenten.nl/rkddocs/index.php?mi=600&doc=7800

Of scan deze
QR-code

3 Zie Tomáš Halík, *Niet zonder hoop: Religieuze crisis als kans*, Utrecht: Kok Boekencentrum, 2019.

Beste Erik,

“Hoewel wij elkaar nooit hebben ontmoet, neem ik toch even de vrijheid je op een persoonlijke manier aan te spreken en een brief te schrijven. Dat helpt me om te reageren op jouw artikel. Want als ik eerlijk ben, was ik eerst een beetje boos toen ik het las. De leegte moeten we uithouden van jou, geen dadendrang, geen snelle oplossingen”, zo begint Fredi Hagedoorn haar persoonlijke antwoord aan Erik Borgman.

“ In deze brief kan ik dan ook een soort van persoonlijk biechten dat wij met ons pastoraal team wél in de dadendrang zijn geschoten. Jouw artikel voelde dus als kritiek. We proberen al sinds het eerste begin door te laten gaan wat er door kan gaan. We hebben manieren en vormen gezocht om mensen te bereiken en te verbinden. In die zin zijn we niet alleen maar contemplatief en beschouwend, wat ik proef dat jouw voorkeur is. We zoeken naar verbinding en zijn meer aanwezig in de stad en diaconaler dan hiervoor. Na nog wat nadenken en herlezen, werd ik minder boos, en probeerde ik te zien waar we aansluiten bij jouw denken, en waar niet.

Vreugde volhouden De leegte uithouden is lastig, wat je zelf ook al beschreef. Zeker, het is crisis en die is echt overal om ons heen. Toch probeer ik met mijn collega's de missie om de vreugde van het evangelie uit te dragen, vol te houden. Onlangs lazen we met het team *Evangelii Gaudium*. In dat schrijven van paus Franciscus herkende ik onze dadendrang en ook hoe creatief en op duizend manieren de Geest ons helpt om te verkondigen¹.

Andere initiatieven Zelf ben ik verantwoordelijk voor het tiener- en jongerenwerk in de parochie. Met de tienerleiding hebben we in de lockdown de tieneravonden in filmpjes opgenomen. Met telkens een kleine (gebeds) opdracht voor de tieners om thuis te doen. Met de jongerengroep zijn we intussen op digitale pelgrimage geweest. Bidden bij een Mariabeeld via livestream werkt, ontdekten wij. Zodra het kon, hebben we voor de tieners weer echte ontmoetingen georganiseerd, waar bleek hoeveel ze elkaar gemist hadden.

Als parochie opereren we meer op internet dan eerst. We zijn actief op Facebook en hebben een digitale nieuwsbrief. Die wordt overigens ook gedrukt en rondgebracht door vrijwilligers voor parochianen zonder internet. Met Pinksteren hebben we het Pinksterverhaal als film uitgebracht. Met Kerstmis zullen we dat weer doen. Deze kerstfilm voor kinderen bieden we aan de scholen van Bergen op Zoom aan, als alternatief voor hun komst met de hele school naar de kerk.

Fredi Hagedoorn

pastoraal werkster in de
Lievevrouweparochie in
Bergen op Zoom

DE PRAKTIJK

We hebben geluk met onze samenwerking met de regionale televisie omroep ZuidWestTV. Voor de coronatijd presenteerde ik samen met een dominee een maandelijks televisieprogramma over geloof en religie in de regio. Sinds het begin van de lockdown zijn we dat wekelijks gaan maken. Het programma ging daardoor veel meer naar de kern van ons geloof. Van reportages over de geschiedenis van kerkgebouwen zijn we overgegaan naar een wekelijkse overweging van een dominee of pastor en het bidden van gebedsintenties, afgewisseld met kerkmuziek. Via de regionale omroep konden we ook de paasvieringen op televisie uitzenden, waardoor ook mensen in verzorgingshuizen mee konden kijken.

We zoeken naar verbinding en zijn meer aanwezig in de stad en diaconaler dan hiervoor

Diaconie Het meest trots ben ik op de diaconale acties die we op initiatief van een parochiaan zijn gestart. Telkens zamelen we geld in bij parochianen om attenties te kunnen brengen aan groepen uit de stad, die op hun eigen manier te lijden hebben onder corona en de bijbehorende maatregelen. Zo kwamen we, soms samen met de tieners, bij bewoners van verzorgingshuizen, verplegend personeel, leraren en juffen en horeca-eigenaren. Ik heb het idee dat we daardoor nog meer in de samenleving staan dan eerst. Het bedenken van acties zorgt dat we ons oor te luisteren leggen en goed kijken waar de nood hoog is.

Leegte Ervaar ik dan niets van de door jou beschreven leegte? Natuurlijk wel. Je zin over “het organiseren van vieringen waarbij zoveel mogelijk mensen bij aanwezig zijn”, kwam bij mij wel binnen. Zelf bevestigd in mijn geloof op de *Wereldjongerendagen*, ben ik heel gevoelig om samen met grote groepen mijn geloof te beleven. Dat mis ik. Preken voor een hele kleine groep mensen, die ook nog allemaal een mondkapje dragen, ervaar ik als ploeteren en extra hard werken. Ik denk dat ik in dat opzicht ook veel te leren heb, dat het er niet om gaat om zelf in het middelpunt te staan, of om positieve reacties te krijgen op mijn preek. Ik ben ook benieuwd of de kerkviering niet langzaam uit de routine van mensen gaat verdwijnen en wie er “terug komt” als er straks meer mag.

Ego en gescheurde kleren Want ook daar wil je korte metten mee maken, Erik, met de hoop dat alles terugkomt, zoals het was. Mensen van de dag mogen we meer worden, begrijp ik eruit. Grootste plannen en ver vooruit kijken, dat gaat nu niet. Ook omdat we telkens als tuimelaars geacht worden mee te bewegen met de plannen, golven en maatregelen. Misschien bedoel je dat met de gescheurde kleren. Om los te laten en af te pellen wat afleidt van wat er werkelijk toe doet. Voor mij dus het loslaten van mijn ego in mijn werk. En voor de parochie om het kerkgebouw als enig werkterrein los te laten.

Zo proberen we, met paus Franciscus, de uitdaging van deze tijd op te nemen. Hij schrijft: “Laten we realistisch zijn, maar zonder de vreugde, de durf en de hoopvolle toewijding te verliezen! We mogen ons de missionaire kracht niet laten ontnemen!”² ”

¹ Evangelii Gaudium 11 & 12

² Evangelii Gaudium 109

Zal ik er zijn?

In oktober vorig jaar is Laura de Vries benoemd in de Parochie van de Heilige Familie in Breda en omgeving, speciaal om vanuit het pastoraal team en uiteindelijk met de hele parochiegemeenschap een proces van parochievernieuwing in te gaan. Waar 'haakt zij aan' bij het verhaal van Erik Borgman?

Dat uit treuren en klagen...

Er is een onvrede in mij. Ik ben nog relatief jong in het pastoraat, net als mijn beide broeders, priesters. Je begint met je grote idealen en de realiteit is hard. Waarom zien we de communicanten en vormelingen nauwelijks nog terug? Waarom heeft maar een klein clubje mensen belangstelling voor die fantastische Bijbelgroep of welke activiteit op het gebied van geloofsverdieping dan ook? Is het normaal dat parochianen elkaar tips geven wie waar de kortste mis 'doet'? Dat elke poging om iets te veranderen op een muur van weerstand stuit? We doen zo ontzettend ons best, zoals alle generaties voor ons, maar... het blijft maar krimpen.

Laura de Vries

Pastoraal werker in de
Parochie van de Heilige Familie
in Breda, Bavel en Ulvenhout
parochieheiligefamilie.nl

DE PRAKTIJK

Er is ook ander verdriet. "Alleen passie die geboren wordt uit compassie en solidariteit met de pijn kan de kerk vernieuwen," schrijft Erik Borgman. Bij het leiding geven aan vernieuwing is het belangrijk om de persoonlijke pijn van mensen te erkennen. Ja, het is erg dat je al drie keer van kerk hebt moeten verhuizen door fusies. Ja, het is erg dat je nu thuis opgesloten zit. Dat je door een vrijwilliger met je gezin met jonge kinderen naar huis wordt gestuurd omdat de kerk met dertig mensen al vol zit. Er is van alles misgelopen en kerkleiders (wij dus) hebben parochianen in de steek gelaten. Dat doet pijn en dat mag gezegd worden. Christus is aanwezig in die pijn.

... hoop geboren wordt

Hoewel de vijand van God me soms plaagt met twijfel, weiger ik cynisch te worden. De hoop opgeven vind ik geen teken van volwassenheid. Laten we inderdaad blijven treuren en klagen, want: die onvrede maakt de droom die we hebben, weer wakker. De droom die God heeft met zijn Kerk. De droom die wij als pastoraal team hebben voor alle mensen die wonen in Breda-Zuid, Bavel, Ulvenhout: dat zij God leren kennen, dat zij Hem en mensen liefhebben en dienstbaar zijn. Corona of niet. "De crisis is ons – neen, niet eens ons probleem, ze is onze werkelijkheid, onze omstandigheid, onze situatie." Net zoals secularisatie niet ons probleem maar onze situatie is. We hoeven de secularisatie niet proberen tegen te houden of om te keren. We moeten trouw zijn aan onze missie als Kerk, in welke situatie we ook zitten.

Klacht en hoop zijn in geloof met elkaar verbonden, zoals in de Psalmen: "Toch zal ik U blijven roepen, Heer, elke morgen kom ik met mijn bede." (uit de

dagsluiting van vrijdag). Ik herken me in de waarde van het gebed en van de geopende kerk waarover Borgman schrijft. Het doet mij in deze tijd extra goed om te bidden en wij zien die ervaring ook bij anderen in ons parochiegebied: oud gedienden en een enkele nieuweling die de kerk weet (terug) te vinden. Ik vind het fijn om ook veelvuldig en op verschillende wijzen als leden van het pastoraal team met elkaar te bidden. Om te luisteren naar Hem, en onszelf en de parochiegemeenschap aan Hem aan te bieden: ons verlangen, onze goede wil maar ook onze armoede.

We vragen de Geest om creativiteit,
wijsheid en moed, **drie mooie
gaven voor
deze crisistijd**

We vragen de Geest om creativiteit, wijsheid en moed, drie mooie gaven voor deze crisistijd waarover in de vorige VPWinfo ook werd geschreven. Dat God ons mag gebruiken, mag doen “wat nu nodig en mogelijk is”.

In de leegte zitten...

Bij dit beeld van Borgman komt de volgende herinnering uit de parochiepraktijk naar boven, van nog maar kort geleden. Het was op een zaterdag in november, tegen het einde van de ochtend. Vijftien kleine gezichtjes keken naar elkaar op mijn beeldscherm. Dit was het moment. We zouden gaan bidden om de heilige Geest: een soort van hoogtepunt binnen de Alpha cursus. Daar zat ik dan... en als God nou niet zou komen? Als mensen er niks bij zouden voelen? In ‘het echt’ is het al spannend, maar digitaal...? Mijn taak was nederig: een muziekvideo delen via share screen. Anderen zouden het gebed leiden in de grote groep en het ministry gebed in

break-out rooms. Ik staarde naar het Alpha-logo: een groot rood vaagteken. Wat kan ik doen? “Kom, heilige Geest,” begon een van de teamleden.

Ik herhaalde het gebed in mijn hart.

‘Heer, alles hangt van U af. Ik zit hier met lege handen. Wij vertrouwen op U’.

... en voor je gevoel niets zinnigs kunnen doen

In de veertig lange minuten die volgden probeerde ik een voorbidder te zijn voor de deelnemers en de teamleden. Ik dacht terug aan vijf weken eerder: toen we met een andere Alpha cursus bij elkaar waren voor zo’n zelfde soort weekend en gebedstijd, maar dan fysiek, in een kerk in Breda, met mondkapjes en corona-proof eten. Ik zie nog voor me hoe mensen heel persoonlijk bij mij en pater Richard om gebed hadden gevraagd, soms vol emotie en hoe zij nadien hadden aangegeven hoe fantastisch deze dag voor hen was geweest: de verbondenheid met elkaar, de vernieuwing in hun geloof, een ervaring van God. Hoe bijzonder ik het zelf vond om hardop te mogen bidden voor een ander, of eigenlijk dat Gods Geest in mij bad – zo had het gevoeld, want mijn woorden waren het toch niet?

Ineens welden er tranen op, terwijl ik daar zat voor mijn camera. Ik was geraakt, ontroerd, om de Heer die steeds weer zijn belofte waar maakt: “Ik ben er,” “Ik zal er zijn”. Ook vandaag, hier en nu te midden van deze digitale zusters en broeders op mijn scherm, mensen die te lijden hebben onder de pandemie, mensen die gebukt gaan onder eenzaamheid, die worstelen om zichzelf te accepteren, die verlangen naar een aanraking van God. Hij zou ons tegemoet komen. En ja, de latere reacties van deelnemers doen mij geloven, zoals waarschijnlijk ook velen van jullie in eigen praktijk kunnen beamen: Gods internetverbinding blijkt het uitstekend te doen.

Een toontje lichter?

Bij lezing van het artikel van Erik Borgman, ‘gezonder hebben geen dokter nodig, maar zieken wel’, voelt Maarten Smits zich overweldigd door de beelden uit en verwijzingen naar de Schrift. Hij heeft bewondering voor de grote rijkdom ervan en voelt daardoor openheid en mogelijkheden. Aan de andere kant is er het gevoel te stuiteren tussen die verschillende beelden, met alles wat ze oproepen.

Ontzetting genoeg Ik voel weerstand, bijvoorbeeld waar Borgman de profeet Jeremia presenteert. Jeremia wordt *Ontzetting Overal* genoemd. Ik denk niet dat we als Kerk nog voor ontzetting hoeven te zorgen. Die is er al. Denk aan de mensen die in complotten rond het virus geloven en daar luidkeels gewag van maken. Of aan deskundigen die overal het woord nemen en op mij soms net zo verongelijkt en radicaal overkomen als de complotdenkers. In veel varianten kom je vormen van ontzetting tegen in de parochie: van vrijwilligers die zich fanatiek opwerpen als deskundigen in protocollen tot een kerkgangster die voor de deur van de kerk dreigt heel hard te gaan schreeuwen als ze niet naar binnen mag. Of een kerkgangster die de pastoor schrijft dat er misschien wel 35 mensen in de kerk waren bij een viering. Ik ben dus blij met de toepassingen van de corona-regels die de kerkelijke leiding ons voorschrijft en de terughoudendheid daarin.

Reflexen Borgman schrijft woorden naar mijn hart, waar hij zich keert tegen snelle oplossingen en een te groot optimisme over een ‘nieuwe normale situatie’. De uitbraak van de corona-pandemie viel in onze parochie samen met de start van het traject om een aantal kerken te sluiten. Het viel op dat beide ‘crises’ leidde tot wat ik ‘bekende reflexen uit het oude normaal’ ben gaan noemen. Een beeld van een toekomst, anders dan

wat bekend is, is er blijkbaar niet. En mensen gaan handelen, zoals ze gewend zijn. Ze gaan niet snel bij de pakken neerzitten. Soms kondigen ze aan te gaan stoppen met alles. Dat is ook een daad.

Een reflex als je hoort dat je kerk dicht gaat: nog zo veel mogelijk Woord- en Communievieringen proberen te organiseren. Een reflex als bekend wordt dat het aantal mensen voor een viering bepaald wordt door de 1,5 meter norm: slim oprekken om er zoveel mogelijk binnen te krijgen. Niet bij de pakken neerzitten, maar dingen doen. Gelukkig zijn er ook andere verhalen.

Borgman schrijft woorden naar
mijn hart, waar hij zich keert tegen
snelle oplossingen en
een te groot optimisme
over een ‘nieuwe
normale situatie’

Borgman vertelt over de Mariakapel, die vaker open gaat. Herkenbaar. Gelukkig konden we de meeste kerken vaker open zetten en daar was behoefte aan. Er werden kaarsen gebrand. Er werd, waarschijnlijk, ook gebeden. Het zullen niet de psalmen zijn geweest. Ik vermoed dat Maria vaak is aangeroepen. En in één kerk gingen enkele dames van het koor verspreid zitten en zongen op een veilige manier enkele liederen. Spontane liturgie op een tijdstip waar ‘normaal’ een Woord- en Communieviering was.

Zinnig werk Mijn weerstand ten spijt: Borgman heeft gelijk met zijn pleidooi voor een profetisch bewustzijn. Dat we moeten luisteren, tasten, proeven wat er gebeurt en met wie. En volgens mij ook: voorzichtig proberen om te duiden. We hebben al die beelden uit de Schrift, we hebben alle wijsheid uit de traditie niet voor niets. We moeten in staat zijn om de afgoden te herkennen: De Mammon kenden we al (en die moeten we in de corona-pandemie niet over het hoofd zien), maar lichamelijke gezondheid lijkt ook ‘goddelijke’ trekken te hebben.

Ik voel me ook thuis bij wat Borgman zegt over het geloof, dat iemand die bij de pakken neer gaat zitten niet voor altijd bij die pakken hoeft te blijven zitten. De dag dat ik de parochie met het versturen van een groot aantal e-mails stil hielp leggen, had ik ’s avonds het gevoel een dag lang zinnig te hebben gewerkt.

Mee met de beweging, zelf bewegen We moesten mee met de beweging die ons van boven af opgelegd werd. Vervolgens gingen we mee met de beweging van de mensen die het moeilijk hadden, die ineens niet meer hun kinderen en kleinkinderen konden zien, bang waren over ‘waar het naar toe moest’.

Maarten Smits

Pastoraal werker parochie
Sint Willibrordus (burgerlijke
gemeenten Zevenaar, Duiven,
Westervoort, Doesburg)

DE PRAKTIJK

Maar zolang je zelf een kant op kunt bewegen, moet je dat ook doen. We hadden geluk dat we snel technisch goede online vieringen konden verzorgen. De reacties waren soms te positief: er waren mensen, die het fijn vonden thuis met een kopje koffie te kunnen kijken en het samen zijn niet misten. Ze voelden via de computer verbondenheid, maar vooral met de parochie in de persoon van de voorganger.

Maar wat ons in de parochie wel helpt is om het woord ook te gunnen aan de degenen

met een nuchtere
kijk op de dingen,
degenen die een
draai weten te geven
aan de situatie

Ik miste het gemis van de gemeenschap. Het wekelijks terugkerende gebed bij de zogenaamde ‘geestelijke communie’ sprak over het gemis van de Heer, maar articuleerde niet sterk de gemeenschap van de gelovigen. Zinspelend op de titel van het stuk van Borgman waag ik te zeggen dat een gezonde kerk ook een gezonde gemeenschap is en dat die gezondheid niet alleen afhangt van de online kwaliteiten van de pastor.

Mensen die actief betrokken waren in werkgroepen en koren misten elkaar wel, misten het contact. We stimuleerden dat vergaderingen weer door zouden gaan, dat er koffiemomenten waren. We wilden helpen isolement te doorbreken, maar het bijpraten kreeg ook het karakter van ‘samen jammeren’ en smart delen.

> pagina 14

Een lichtere toon ‘Onze dadendrang staat echte solidariteit in de weg’, betoogt Borgman. Akkoord. Maar wat ons in de parochie wel helpt is om het woord ook te gunnen aan de degenen met een nuchtere kijk op de dingen, degenen die een draai weten te geven aan de situatie. Niet door de realiteit als zodanig te veranderen, maar door er net iets anders naar te kijken. Met een lichtere toon. Met die lichtere toon hebben we onszelf als pastoraal team tot dusver ook op de been gehouden.

Borgman zegt ook: we hoeven de wereld niet te redden; we zijn al gered. De toon van dat besef hoort bij de praktijk in de parochie. We handelen uiteindelijk in de naam van Degene die zegt: “Vrees niet”.

Gelezen

Een boek van de stapel

De keuze

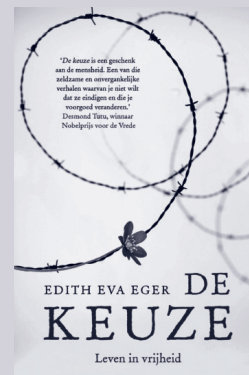
Leven in vrijheid

Edith Eva Eger

Uitgeverij Bruna, 2018

Reeks LEVboeken

Zelden heeft een boek me zo in de greep gehad als *De Keuze* van Edith Eger. Ik heb het ademloos uitgelezen. Ten eerste vertelt dit boek het verhaal van een jonge vrouw, die het concentratiekamp van Auschwitz overleeft en jarenlang worstelt om dit enorm trauma te verwerken. Ten tweede schetst het boek een beeld van de ontwikkeling van de psychologie in de afgelopen 75 jaar. Maar het wil vooral een boodschap uitdragen: iedereen heeft altijd een keuze om zijn of haar leven richting te geven. Of zoals Edith Eger zelf laatst zei tijdens een televisie-interview door Jacobine Geel: “In het concentratiekamp had ik niets aan de natuurlijke reacties op gevaar. Zowel vechten als vluchten zou voor mij de dood betekend hebben. Wel had ik de keuze om vrij te zijn in mijn gedachten en in mijzelf dat stukje te beschermen waar niemand bij kan komen.

Niemand komt om het lijden heen. Maar het is aan jou of je slachtoffer wordt of overlever.”

Edith Eger wordt in 1928 in Hongarije geboren. Ze is van Joodse afkomst. Op haar negentigste schrijft ze haar levensverhaal op en kort geleden verscheen haar tweede boek.

Edith is de jongste van drie zussen. Ze is niet de knapste van het stel, ‘maar je hebt tenminste hersens’, zegt haar moeder. Van haar leert ze ook dat niemand van je kan afpakken wat je in je gedachten hebt. Dat blijkt een levensreddend motto te zijn, als de familie wordt opgepakt en op transport naar Auschwitz wordt gezet. Juist daar ook herinnert ze zich wat haar dansleraar altijd

zei: “Alle verrukking komt van binnenuit”. Daar houdt ze zich aan vast als kampdokter Mengele wil dat ze voor hem danst. Ze waant zich op een groot toneel tijdens een balletvoorstelling. Ze danst en is vrij, terwijl ze op dat moment zeker weet dat Mengele dat niet is.

Haar ouders worden meteen naar de gaskamers gebracht en ze belandt met haar zus Magda, uitgekleeft en kaalgeschoren in een barak. ‘Hoe zie ik eruit?’, vraagt de mooie, ijdele Magda haar. Op dat moment realiseerde Edith voor het eerst dat ze een keuze had. Benoem ik wat verloren is gegaan of voor wat er nog is? Ze zegt: ‘Wat heb je mooie ogen!’

Ze leren om te overleven. Dat kan alleen als je je eigen behoefte overstijgt en de ander blijft zien. Dat kan alleen als je een innerlijke schuilplaats creëert waar je de innerlijke stem van de hoop kunt

koesteren. En bovenal is het nodig om je bewust te zijn dat je een keuze hebt. Word ik verbitterd en raak ik verlamd óf houd ik vast aan het onschuldige, het kinderlijke in mezelf?

Niemand komt
om het lijden heen.
Maar het is aan jou
of je slachtoffer
wordt of overlever.

Het grootste deel van het boek gaat over de tijd na de oorlog. Ironisch genoeg maakte de bevrijding het moeilijker om hoop en een doel te vinden. Waar leef je voor als zoveel mensen er niet meer zijn en je levenskracht is uitgeput? Edith emigreert na de oorlog naar de Verenigde Staten en bouwt met haar man een leven op. Voor het oog lijkt hun leven op orde met werk, kinderen en een huis. Maar onderhuids is er nog een verborgen leven, waar niet over gesproken wordt, maar zich steeds dringender laat horen. Als Edith op latere leeftijd gaat studeren, maakt ze kennis met het werk van Viktor Frankl, ook een overlever van

Auschwitz, en vraagt zich af: stel dat zwijgen niet de enige keuze is bij groot verlies? Door haar studie psychologie realiseert ze zich dat ze haar eigen gevangenenbewaarder is geworden. Pas dan kan ze beginnen aan de lange pijnlijke weg van verwerking en heling.

Met haar levensverhaal maakt Edith Eger duidelijk dat niemand het lijden wordt bespaard, maar dat iedereen een keuze heeft hoe daarmee om te gaan. Blijf je de verantwoordelijkheid voor je leven afschuiven naar anderen of neem je zelf de verantwoordelijkheid? Word je slachtoffer of ben je een overlever? Voor deze vragen staan we op dit moment allemaal. Misschien dat haar verhaal een spiegel kan zijn. Wellicht kan haar nieuwe boek *Het Geschenk, twaalf lessen die je leven kunnen redden* (2020) ons daarbij handvaten bieden.

Wat ons blijft is de hoop

“Dank je wel, Erik, voor deze voorzet, voor jouw pleidooi voor vertragen. Je breekt een lans voor het durven verblijven in het niet-precies-weten-hoe-verder en dat voorlopig ook uit te houden. Dat is best een opgave – dat merk ik aan mezelf en anderen. Het brengt me bij het feit dat ik in zijn en doen ‘nietig’ ben. Daar wil ik niet zomaar zijn, meestal. Het trekt me uit het nieuwe-gewoon dat je zelfs onder het coronaregime toch weer gaat ontwikkelen”, is de spontane reactie van Gérard Martens.

Volgens Erik Borgman zijn we gezegend met de modus en ruimte van gebed om wat ons overkomt aan te kunnen en overeind te blijven. Hij noemt dit ook ‘profetisch bewustzijn’. Ik heb het gevoel en ook de overtuiging dat we hiermee bij te dragen hebben in deze periode waarin we, mensen van alle gezindten, met elkaar ons samenleven opnieuw uit moeten vinden. De waarden waarop Borgman wijst, zijn me vertrouwd uit de presentiebenadering. Daar vind ik houvast en het weten dat het hard werken is om terughoudend en betrokken bij mensen te zijn. Het blijft een oefening om de Geest niet voor de voeten te lopen.

Gérard Martens

Pastoraal werker in de samenwerkende parochies Katholiek Utrecht

DE PRAKTIJK

Klagen Borgman wijst ons voor het kerkzijn en voor het denken en doen rond pastoraat op de gelaagdheid van het klagen en mopperen dat mensen doen. Hij oppert dat de kerk, en vooral de Mariakapel of het -hoekje, een van de weinige plekken is waar ‘wij’ terecht kunnen met onze angst, ons onzeker zijn, met ons ongemak. Op die plek kunnen we worstelen met al dat ‘onbestemde’ dat we nu op de coronacrisis kunnen schuiven, maar dat eigenlijk altijd ons bestaan tekent. Wanneer het klagen gedaan is, komt er ruimte voor hoop, voor vertrouwen. Dat er mensen zijn die daar de kerk voor opzoeken, betekent wat voor de missie van de kerk en de pastor.

Wat kerk, pastoraat en pastor te doen staat is zichzelf afpellen totdat we ‘met lege handen staan’. Bij en met mensen zijn die ook niet meer hebben en samen in dit ‘nu’ zien wat nodig en mogelijk is. En je daar niet voor schamen, er niet uit vluchten. ‘Open lege handen’ is het moment van genade ontdekken, die zich daar en dan aanbiedt.

Twee richtingen Ik vind bij Erik twee richtingen die me aanspreken en inspireren, als ik toch iets zal doen met dat onbedwingbare gevoel nuttig te willen zijn en aan de slag te moeten gaan. Het is een krachtenspel dat ook in de geloofsgemeenschap en de parochie waar te nemen is. En laten we wel wezen: je waar maken en onze verantwoordelijkheid nemen zijn ook geen onzin. Die richtingen helpen mij als mens, als gelovige, als werker in pastoraat. En ze lijken mij ook van belang voor geloofsgemeenschappen, parochie en mensen die daarin betrokken zijn.

Naar de kern van gebed De eerste richting om energie en aandacht in te steken gaat naar binnen, naar de kern, die gestalte krijgt in gebed. Gebed vat ik ruim op

als de momenten waarin ik bij mezelf en ook samen met anderen tot verstillen, luisteren, me/onzelf openen kom en de Stem die ons zoekt kan toelaten. Het zijn de momenten waar ik (we) de ruimte vind om nood, twijfel, klagen en meer te uiten. Dit kan gebeuren in vieringen en gebedsmomenten, in de kerken waarin we gewend zijn voor God te treden en onze zaken voor God te brengen. Maar evengoed in een gesprek of gespreksgroep rond een tekst uit de Schrift of ervaring waar in de betrokken aandacht voor elkaar de presentie (even) merkbaar is. We vertrouwen er toch op dat onze God ons in de ontmoeting van mensen tegemoet komt en tot ons spreekt – waar dan ook.

Omdat een daarvoor bedoelde ruimte helpt om tot gebed te komen zie ik het als uitdaging voor de kerk voor gebedskapelletjes te zorgen die vaak open, mooi, schoon, puur, sober en veilig zijn. Het is niets nieuws, maar zo'n vluchtheuvel of eilandje Rijk Gods, waar vrede woont, blijkt moeilijk te vinden.

Naar het buiten van bondgenoten De tweede richting is naar buiten. Ook niet nieuw of spectaculair. Toch hebben veel kerken en geloofsgemeenschappen een sterke neiging allereerst in 'ons kringetje' te bestaan – een vrijetijdsvereniging die voor haar leden zorgt. Maar met een Heer die uitdaagt om als zout en licht in/voor de wereld te zijn, is dat niet genoeg. Naar buiten kijken, naar buiten gaan voelt als een stevige opgave waar we maar weinig ervaring mee hebben. We moeten er vanuit gaan dat er voor onze problemen bondgenoten te vinden zijn. Onze verlangens mogen herkend worden door mensen van goede wil die ook in onze wijk wonen. We kunnen samen het hen hopen en aan iets werken

Wat kerk, pastoraat en
pastor te doen staat is
zichzelf afpellen
totdat we
'met lege
handen staan'

dat leuk is en mooie dingen tot stand brengt. Om me heen zie ik kleine voorbeeldjes. Op initiatief van de kerken is met de ondernemersvereniging in de wijk zeven jaar geleden in Utrecht Oost een jaarlijks feest tot stand gekomen rond het kerstverhaal: de Lichtjestocht. Die gaat dit jaar niet door: zoveel mensen zijn niet veilig te managen. In de bijeenkomst waarin we dat vaststelden kwam aanvankelijk van de seculiere

partners de energie om het anders aan te pakken: "Omdat het saamhorigheid in de wijk geeft". Met veel plezier zijn we nu een Lichtjes-krant aan het maken die huis aan huis verspreid gaat worden.

Tweede voorbeeld is de *Adventsactie* van de *Samen-werkende Parochies Katholiek Utrecht*. In de lijn van alle projecten van de *Bisschoppelijke Adventsactie* 'die ervoor zorgen dat gezinnen zelf verantwoord voedsel kunnen verbouwen' is voor de start-

en presentatieavond ook een Utrechts initiatief op het gebied van duurzame landbouw gevraagd om onze parochianen (een beetje) in te leiden in deze aanpak.

Hoop Borgman heeft gelijk wanneer hij stelt dat de coronacrisis ons duidelijk maakt hoe ziek en angstig we als kerk zijn. Dat moeten we accepteren en het mag ons ootmoedig maken. De kwaal zit ook zo diep dat er van snel herstel geen sprake zal zijn en genezing is al helemaal de vraag. Wat ons blijft is de hoop.

Het aanstekelijke geloof van mensen, die ondanks alles, blijven vertrouwen op een betere tijd!

Waardoor raak jij begeesterd?
Een lastige vraag in deze door het coronavirus bepaalde tijd.
Misschien dat ik wat moed put uit de wijze lessen van mensen van vroeger, levens-wijsheden, vervat in spreekwoorden, gezegdes, uitdrukkingen. Bij ons thuis waren vaste uitdrukkingen van hoop, die mijn vader bezigde: *Het is nog nooit zo donker geweest, of het is weer licht geworden en Na regen komt zonneschijn.*

Van mijn oma ken ik de mooie gelovige versie van de tegeltjeswijsheid:

*Een mens lijdt dikwijls 't meest
Door 't lijden dat hij vreest
Doch dat nooit op komt dagen.
Zo heeft hij meer te dragen
Dan God te dragen geeft.*

Mijn oma had meer dan tegeltjeswijsheid. Zij gaf ook mijn geloof een stevige bodem, met name door haar Maria-devotie en haar vertrouwen in Antonius. Menig zoekgeraakt voorwerp kwam op het introyen van zijn hulp weer terecht. Ze brandde vele kaarsjes voor kinderen en kleinkinderen. Ze bezocht trouw de kerk, juist ook voor die kinderen en kleinkinderen, die daar om wat voor reden dan ook te druk voor waren. Haar traditionele geloof met alle uitingen daarvan was vroeger zo gewoon, nu (bijna) verdwenen: bedevaarten, heiligenbeelden, noveengebden. Ik verzamel die verdwijnende uitingen van devotie. Mijn huis staat vol heiligenbeelden en heeft een kast vol kerkboeken. Het helpt me eraan

herinneren hoe veranderlijk ons christelijk geloof is en hoe het steeds weer op nieuwe wijze vorm krijgt, soms nauwelijks herkenbaar, maar toch...

De moed erin houden,
dat ook uitstralen
en doorgeven,
het valt niet altijd mee

Maar raak ik hierdoor begeesterd?
De moed erin houden, dat ook uitstralen en doorgeven, het valt niet altijd mee. Maar ik denk dat het wel een taak is, zeker in het (basis)pastoraat. Mensen helpen het hoofd te bieden aan al de onzekerheden en beperkingen waarmee we worden geconfronteerd. Dat is al eeuwenlang zo, wat blijkt uit een stukje over Maarten Luther, dat ik in een Facebook-bericht las. Toen in 1527 de pest uitbrak in Wittenberg, gaf Luther het volgende advies aan voor-gangers:

Ik zal God bidden dat Hij ons genadig wil bewaren en beschermen. Vervolgens zal ik ontsmetten, de lucht helpen zuiveren, medicijnen toedienen en die ook zelf nemen. Ik zal plaatsen en personen mijden wanneer mijn aanwezigheid niet nood-zakelijk is, om te voorkomen dat ik besmet raak en dan door mijn onachtzaamheid ook anderen besmet, met mogelijk hun dood tot gevolg. Als God mij tot zich wil nemen, dan weet Hij mij te vinden. Tot die tijd zal ik doen wat Hij van mij verwacht en ik zal niet verantwoordelijk zijn voor mijn eigen dood of de dood van anderen. Maar als mijn naaste mij nodig heeft, dan zal ik hem niet mijden maar vrijmoedig naar hem toegaan. Zó is een Godvrezend geloof: het is niet onbezonnen en roeke-loos, en het stelt God niet op de proef.'

Hierdoor raak ik begeistert: het aanstekelijke geloof van mensen, die ondanks alles, blijven vertrouwen op een betere tijd! Ook als het nu tegenzit of er duidelijke aanwijzingen zijn, dat we de bodem nog niet bereikt hebben, is het de kunst om toch te blijven vertrouwen (geloven) dat we er niet alleen voor staan. Van alle kanten, van links en rechts, wordt hulp geboden. Mensen zien onze nood, maar niet aan de kant blijven staan en doen wat zij kunnen om de

nood te lenigen. En meer dan we ons realiseren denk ik dat er hulp van boven komt. Uiteindelijk is er steeds de belofte van God, dat we door Hem geliefd en gedragen worden.

Deze coronatijd is een uitdaging, misschien meer dan een beproeving. Hoe houd ik de moed erin? Door vorm te geven aan mijn christelijk

geloof. Door juist nu te doen, wat ik altijd zeg en verkondig wat we zouden moeten doen. Wat dat is?

Omzien naar elkaar. Matteus 25 is wat dat betreft een van de meest inspirerende teksten voor mij: zowel de wijze en de dwaze meisjes, als de parabel van de talenten of de scheiding van de schapen en de bokken. Bij al die verhalen komt het op ons handelen aan of we het rijk van God zullen zien. Dat is niet alleen een toekomstvisioen alleen, maar ook een werkelijkheid in ons midden. Het hangt ook af van hoe we ons geloof in de verrijzenis weten te vertalen in het hier en nu van ons samenleven.

Kunnen we zo leven dat mensen tot hun recht komen en mogen zijn als door God bedoeld: vrije levende mensen?

Het coronavirus maakt het ons niet gemakkelijk, al het 'gewone' is voorlopig niet aan de orde. Maar juist dat biedt mij (ons) de gelegenheid om in het 'ongewone' werk te maken van dat wat mij (ons) drijft: de zorg voor mensen, het omzien naar elkaar, juist nu, waar mogelijk, van mens tot mens.

Fred Kok is pastoraal werker in de Parochie St. Lucas en Parochie St. Maarten, Leusden

In verband met corona opnieuw en in gewijzigde vorm aangeboden en van harte aanbevelen:

Cursus: Van pastoraal werk naar geestelijke verzorging

Het werkterrein van theologisch geschoolde professionals beperkt zich al lang niet meer tot pastoraal werk in parochies. Meer en meer is er bijvoorbeeld in de eerste lijn, in zorginstellingen of de politie, behoefte aan theologisch geschoolde professionals. Aan deze professionals worden hoge eisen gesteld. Eisen die eigen zijn aan specifieke doelgroepen en aan de aard van de instelling of organisatie.

CNV Kerk en Ideëel/VPW kreeg signalen van de achterban dat verschillende pastoraal werkenden de overstap naar de geestelijke verzorging overwegen. CNV Kerk en Ideëel/VPW wil vanuit haar verantwoordelijkheid de loopbaanontwikkeling van leden faciliteren. In gesprekken met de Tilburg School of Catholic Theology werd de vraag naar bijscholing aan de orde gesteld en gezocht naar een relevant en realistisch aanbod.

In zekere zin gaat het om een ‘herijken van een roeping’, immers, als geestelijk verzorger zal je je bezig blijven houden met (individuele) vragen naar zin en levensbeschouwing. Er zijn echter wel belangrijke verschillen tussen werken in een levensbeschouwelijk kerkelijke context en werken in een geseculariseerde context, waar sprake is van andere verwachtingspatronen en andere professionele vaardigheden en competenties.

Het gaat om
het herijken
van een roeping

De cursus *Van pastoraal werk naar geestelijke verzorging* biedt voor pastoraal werkenden de mogelijkheid om kennis en competenties te verwerven die nodig zijn voor het werk binnen de verschillende werkvelden van de geestelijke verzorging. De aandacht richt zich met name op de context van de geestelijke verzorging en op de eigen rol en taak van de geestelijk verzorger; met andere woorden: de cursus geeft inzicht in waar je komt te werken en op wat je daar te doen hebt.

Meer en meer is er bijvoorbeeld in de eerste lijn, in zorginstellingen of bij de politie, behoefte aan theologisch geschoolde professionals

Toelatingseisen

Het aanbod richt zich op deelnemers met (a) minimaal vijf jaar werkervaring als pastorale beroepskracht in het parochiepastoraat, en met (b) een afgeronde doctoraal- of academische masteropleiding theologie.

De laatstgenoemde toelatingseis is conform de eis die de Beroepsstandaard wordt geformuleerd en door de SKGV wordt gevolgd. Daarnaast noemt de Beroepsstandaard de zending en de eis van het op peil houden van kennis en vaardigheden.

De cursus

De cursus bestaat uit een 8-tal dagen gericht op de supervisie, 1 dag met een practicum moreel beraad, 10 online leermodulen rond specifieke inhoud met ervaren en deskundige gastdocenten en een verkenning van het werkveld. De cursus wordt afgesloten met een kloosterweekend.

De cursus is opgebouwd aan de hand van een 5-tal leerthema's. De leerthema's richten zich op de eigenheid van de geestelijke verzorging en de aard van de professionaliteit.

De cursus richt zich op relevante (theoretische) inzichten en tevens op (praktische) competenties die voor het uitoefenen van het vak van belang zijn. In reflectiebijeenkomsten staan de persoonlijke leerdoelen en professionele grondhouding van de deelnemer centraal. De stage bestaat uit een actief verkennen van het werkveld.

Praktische informatie

Studiebelasting

De studiebelasting is 12 EC (336uur)

Kosten

De kosten bedragen €3.000,—

Wanneer?

- *Fysieke bijeenkomsten*

De fysieke bijeenkomsten in het Dominicanenklooster in Huissen zijn gepland op vrijdag 19 en 26 februari, 5 maart, 23 april, 21 mei, 25 juni, 9 juli, 24 september en dinsdag 2 november.

- *Afsluiting*

De cursus wordt afgesloten met een weekend in het klooster Sint Catharinadal van de zusters Norbertinessen in Oosterhout op 27 en 28 november 2021.

Accreditatie

De cursus is geaccrediteerd door SKGV met:

- 5 punten in de categorie *Levensbeschouwing en spiritualiteit*
- 12 punten in de categorie *Persoon en werk*
- 20 punten in de categorie *Vakbekwaamheid*

Meer informatie

Meer informatie over de cursus op de website van Luce:
www.luce.nl

Aanmelden

Informatie en aanmelden via een mail naar:
a.a.m.smeets@tilburguniversity.edu

Docenten

Begeleidend docent: drs. Melanie Broos (Tilburg School of Catholic Theology; SKGV geregistreerd supervisor).

Gastdocenten

onder meer:

- Jeanette van Andel (voormalig SCEN-arts)
- dr. Kees de Groot (TST)
- Karin Seijdel (VGVZ)
- dr. Sjaak Körver (TST)
- Anke Liefboer MSc MA (TST)
- dr. Jos Moons (TST en KU Leuven)
- drs. Benita Spronk (Amsterdam UMC)
- drs. Marije Stegenga (Reliëf)

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Op 31 oktober jongstleden werd VPW-lid Bert Glorie tot priester gewijd in de Bavo-kathedraal in Haarlem. Een unicum in Nederland, waar niet eerder een blindgeboren man het priesterambt bekleedde. Met een assistent aan zijn zijde zal hij alle taken die bij zijn ambt horen blindelings uit kunnen voeren. Bert is werkzaam in Obdam. Kruispunt volgde hem op zijn weg naar de priesterwijding en zond op 16 november jongstleden een documentaire uit onder de titel *Blindelings vertrouwen*. Mocht u deze uitzending gemist hebben, dan kunt u deze vast en zeker nog bekijken bij 'uitzending gemist'. Mooi en bijzonder om te zien hoe de jeugddroom van Bert wordt verwezenlijkt.

• • • De jaarlijkse ontmoetingsdag Babelonië die 10 november zou plaatsvinden, is vanwege de coronaperikelen niet doorgegaan. Uiteraard hopen we elkaar weer te ontmoeten als de omstandigheden zich ten goede keren.

• • • In het bisdom is met betrekking tot Kerstmis een ideeënplatform opgezet hoe met inachtneming van de beperkingen men toch op een goede manier Kerstmis kan vieren in tijden van een pandemie.

Het ideeënplatform *Geef ons Licht in de duisternis* is te vinden op de website van

Inwijding van Bert Glorie tot priester in de Bavo-kathedraal in Haarlem

foto: Wim Koopman

bisdom Haarlem-Amsterdam en is onderverdeeld in vier categorieën:

- Kerkgebouw,
- Liturgie,
- (online) Aanwezig zijn en
- Naar buiten (treden).

De pastoors van het bisdom is gevraagd ideeën aan te leveren. De pagina zal regelmatig worden bijgewerkt.

| Kiki Kint

■ VPW Limburg

• • • Voor het onderdeel Limburg geldt net zo als wellicht voor de overige onderdelen dat veel aan activiteiten i.v.m. de (verscherpte) Corona-maatregelen stil zijn komen te liggen. Goed was het wel om te zien dat een aantal opvangplekken verdeeld over Limburg(se) kerken/diaconieën voor onder andere dak- en thuislozen en ook arbeidsmigranten weliswaar onder strikte voorwaarden toch ook bereikbaar bleven.

- • • Naast een aantal geplande studie-bijeenkomsten/kringen welke geen doorgang vonden, heeft de coördinatie-groep de reguliere najaarsvergadering niet gepland. Een en ander schuift naar het komend voorjaar op.
- • • Bovendien lag het in de bedoeling om dit najaar de samenwerking met het Bosche onderdeel wat vastere vorm te geven. Meestal hebben de beide coördinatiegroepen op zo'n afstand van pakweg drie maanden een voortgangs-gesprek dat nu noodgedwongen stil is komen te liggen. Niettemin polsen beide onderdelen momenteel hun achterban of zij mogelijk in de nabije toekomst zouden kunnen samengaan. Den Bosch heeft dit net onder haar leden afgerond, Limburg zal haar leden in december raadplegen. Richtpunt daarin is 2022, zij het met het nodige voorbehoud.

| Piet Linders

COLOFON

VPWinfo.nl is het kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van **CNV Kerk en Ideëel** • ISSN 1574-9916 • Nr. 4, december 2020.
 • **Redactie VPWinfo.nl** Jan Franken (hoofdredacteur), Mirjam Dirkx, Manon van den Broek, Peter Derks, Marion Korenromp, Koos Tolboom, Jeroen van Lente
 • **Redactiesecretaris** Mirjam Dirkx • 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
 T 0416 - 312385 / 06-444 60 207 • mjjdirkx@gmail.com
 • **Grafisch ontwerp** Jeroen van Lente Grafisch ontwerper • Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen • T 06 28 15 20 30 • E jeroenvanlente@msn.com
 • **Druk** Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

Foto's van de auteurs en foto's bij artikelen zijn door de auteurs zelf aangeleverd.
 Foto's: Jeroen van Lente [voorkant omslag, p 2, 5, 19], Shutterstock [p 20, 23].
 Illustraties: Jeroen van Lente [p 3, 7, 15, 24]

Ledenbijdrage 2020 – sector Zorg & Welzijn, Kerk en Ideëel

	Bruto	Netto *
Brutosalaris:		
Helft minimumloon of minder	€ 9,35 p/mnd	€ 5,79 p/mnd
Minimumloon of minder en jongeren t/m 23 jaar	€ 12,95 p/mnd	€ 8,02 p/mnd
Meer dan minimumloon	€ 17,50 p/mnd	€ 10,83 p/mnd
Volttijd studenten MBO of HBO (de eerste maand wordt € 0,50 administratiekosten in rekening gebracht.)	Gratis	Niet van toepassing
Studenten overgangstarief (gedurende een jaar na het einde van het gratis lidmaatschap)	€ 5,00	€ 3,10
(Vroeg)gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden (WW/WAO)	€ 9,35 p/mnd	Niet van toepassing

Voor betalingen anders dan per automatische incasso geldt een toeslag van € 1,- per betaling.

* Let op: De nettobedragen zijn gebaseerd op een contributieruggave van ruim 38%. Als werkend lid kun je een groot deel van je contributie terug-verdienen. Het voordeel kan oplopen tot zo'n € 90 per jaar. In het najaar ontvang je hierover automatisch bericht.

Organisatie CNV Kerk en Ideëel

• Postbus 2510, 3500 GM Utrecht, bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht
Bestuurder • Jan Franken, M 06-48151289 • E j.franken@cnv.nl • W www.upwinfo.nl
 • N. Foppen • E n.foppen@cnv.nl

• **Bestuur Beroepsgroep VPW** • H. Berbée, J. Deckers, M. van Tricht, L. Geurts, T. Halin, J. Houben, G.M.H. Kamsma-Kunst, H.J.M. Kint-van Os, G. Prevoo.
 • **Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR)** • J. van Beek, M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, N. Foppen, T. Halin (voorzitter), W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV).
 • **Website** www.upwinfo.nl • P. Gabriël, webmaster.

Onderdelen van de beroepsgroep VPW in de bisdommen

• **VPW Den Bosch** vacature
 • **VPW Breda** • Secretariaat: F.M. Vermeulen, Florahove 24, 4702 EZ Roosendaal, 0165 - 53 45 06, breda@upwinfo.nl
 • **VPW Groningen-Leeuwarden** • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, [groningen-leeuwarden@upwinfo.nl](mailto: groningen-leeuwarden@upwinfo.nl)
 • **VPW Haarlem-Amsterdam** • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os, Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29, kikikint@xs4all.nl
 • **VPW Limburg** • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, [limburg@upwinfo.nl](mailto: limburg@upwinfo.nl)
 • **VPW Rotterdam** • Secretariaat: H.J.T. Dam, Alblashof 54; 2951 XR Alblasserdam, 06-12 37 40 02, [rotterdam@upwinfo.nl](mailto: rotterdam@upwinfo.nl)
 • **VPW Utrecht** • Secretariaat: Chr. Kantoci-Janssen, Bussloselaan 17-A, 7383 AG Bussloo-Voorst, 0571-261914, [utrecht@upwinfo.nl](mailto: utrecht@upwinfo.nl)

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit zelf aan te passen via mijn.cnv.nl of dit door te geven aan ons secretariaat: bel met CNVinfo, telefoon 030-7511003. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkring of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan • Verandering van werkgever

Zegen!

Vrijdagmiddag: ik voel me leeg, moe maar niet voldaan. Er is veel gebeurd. Ik ben er eigenlijk een beetje klaar mee, sluit de computer af, gooi de koffiepads in de vuilnisbak, doe het licht uit, deur op slot en loop naar beneden om de pastorie te verlaten. De nieuwe airpods prop ik in mijn oren, maar in plaats van muziek hoor ik de telefoon overgaan. De achterwacht belt en vraagt of ik contact op wil nemen met ziekenhuis. “Natuurlijk”, zeg ik op passende pastorale toon, maar God hoort me brommen!

Tijdens het avondeten wéér de telefoon, wéér de achterwacht. Met net iets te weinig pastoraal timbre zeg ik: “Wat nou weer?” Een uur later bel ik aan bij een rijtjes-huis uit één van de eerste generaties Vinex wijken in Bodegraven om de ziekenzegen te geven aan een vrouw van 91 jaar die maar één ding wil: de anderen ontmoeten die haar zijn vóórgegaan, de geliefden, haar vader, haar moeder, maar vooral haar lieve zus Senja voor wie ze zoveel zorg heeft gehad.

Ik treed binnen in de huiskamer en zie haar liggen, liefdevol omringd door haar man, hun kinderen en kleinkinderen. Ik voel aan: Ik sta op heilige grond.

Bouwen aan de stad

Rob

Lijesen

Ik heb niet veel bij me: een bijbel, een kaars en een rozenkrans, c'est tout! Met haar man ga ik aan tafel zitten, krijg koffie die naar thee smaakt en vraag: “Wat is er allemaal gebeurd?” Hij begint te vertellen over vallen en opstaan om te eindigen bij de laatste fatale val. Over de paniek die hem overviel, over de briljante ingeving dat de pastoor moest komen voor de laatste sacramenten.

Als vanzelf begint hij te vertellen over hun leven: zestig jaar getrouwd, in voor en tegenspoed, zo was beloofd, tot de dood het scheidt. “Maar ik neem geen nieuwe vrouw meer hoor. Ik blijf alleen.” Voordat het een beetje te gênant gaat worden, vraag ik waarom hij voor haar gevallen is. “Was ze mooi?” “Nou dat al helemaal niet, maar wel lief!” Over haar jeugd vertelt hij: het ene kinderkuis na het andere kinderkuis, over de armoede, over het geluk maar ook het ongeluk.

Tenslotte vraag ik: “Waar zullen we voor bidden?” Hij weet het precies: “Dat alle zonden vergeven mogen worden en dat ze maar snel mag gaan!”

Een klein huisaltaartje wordt in gereedheid gebracht: kaars, bijbel en het eenvoudig houten gedachteniskruisje van zus Senja vormen een mooi geheel. Ik kniel bij de stervende vrouw neer, praat met haar, bid voor haar, zegen haar en dan is het stil, heel stil. Een stilte die doorbroken wordt door haar man die zijn ogen gesloten heeft, de handen gevouwen en het onze vader begint te bidden. De kinderen bidden mee in een vrije vertaling van het gebed des Heren. Een traan rolt over de wang van de gezegende vrouw.

“Pastoor, als het zover is wilt u dan de mis doen?”

De volgende dag bel ik naar de contactpersoon en vraag hoe het gaat? “Minder en minder”, zegt de dochter. “Maar nu ik u toch aan de telefoon heb. Gisteren heeft u iets gebeden over wees gegroet, heeft u daar de tekst van?” “Ja hoor, ik zal de tekst appen”.